

Κείμενο

Περί κριτικής ως λειτουργίας κοινωνικής

Εκείνος που ασκεί κριτική είναι πιθανό να αντιμετωπίσει οργή και **αντίλογο** από τους αποδέκτες της κριτικής, γιατί τους χάλασε τα.... σχέδια, μπορεί όμως και να ακούσει λόγια ευγνωμοσύνης από άλλους, γιατί τους άνοιξε τα μάτια. Δεν αποκλείεται, επίσης, να ακούσει ευχαριστίες από το σύνολο της κοινωνίας, επειδή με την κριτική του συνέβαλε σε **βελτιωτικές παρεμβάσεις** πάνω στις αρχικές ενέργειες, οι οποίες **προωθούν** το συλλογικό συμφέρον και ενισχύουν την κοινωνική συνοχή.

Η άσκηση νηφάλιας, ανυστερόβουλης, τεκμηριωμένης και εποικοδομητικής κριτικής αποτελεί λειτουργήμα ευεργετικό για την κοινωνία. Αυτό σημαίνει ότι το πρόσωπο που κρίνει ακολουθεί ή διαμορφώνει ορισμένες βασικές αρχές – κανόνες, που **λειτουργούν** ρυθμιστικά στη σκέψη του και στην έκφρασή του. Τέτοιες αρχές ή κανόνες (πέρα από ό,τι ορίζουν οι νόμοι της κοινωνίας εθιμικά ή νομοθετικά) μπορούν να αποτελέσουν οι παρακάτω σκέψεις.

Καταρχάς, γράφω κριτική για θέματα που μου είναι οικεία από σπουδές ή εμπειρία, όταν νομίζω ότι οι ενέργειες άλλων δεν είναι «σωστές». Κίνητρα κριτικής δεν είναι το συμφέρον του εγώ ή του φίλου, ούτε η μείωση του Άλλου ή η βλάβη των συμφερόντων του, αλλά το κοινό καλό ή αυτό που μπορεί να ωφελεί κάποιον χωρίς να βλάπτει τους υπόλοιπους. Η κριτική μου δεν έχει προσωπικό χαρακτήρα ούτε εκφράζει φιλία ή αντιπαλότητα προς τον κρινόμενο. Κρίνω το θέμα, το περιστατικό, τη ρύθμιση, με κριτήριο αυτό που θα προκύψει για την κοινωνία, για μια ομάδα ή για κάποια άτομα, που έχουν – κατά τον νόμο ή τη γνώμη μου - δικαίωμα καλύτερης μεταχείρισης.

Επιπλέον, για να κρίνω μια ενέργεια, μια απόφαση ή μια ρύθμιση, οφείλω να μελετήσω προσεκτικά τα δεδομένα, να μπορώ να εκτιμήσω αυτά που προβάλλονται από τους δρώντες ως επιδίωξη και να διαβλέπω άλλα ενδεχόμενα που θα προκύψουν, σύμφωνα πάντα με τη γνώμη μου, πιθανόν βλαπτικά για τους αποδέκτες. Και όταν ακόμα διαβλέπω βλαπτικές επιπτώσεις και θύματα από την κρινόμενη ενέργεια, απόφαση ή ρύθμιση, δεν μπορώ να καταλογίσω κακή πρόθεση, αλλά επιχειρώ να δείξω πειστικά το διαφαινόμενο βλαπτικό αποτέλεσμα, όπως προέκυψε από την προσεκτική μελέτη των δεδομένων.

Ωστόσο, ακόμα κι αν είμαι βέβαιος για την ορθότητα των απόψεών μου και την αξιοπιστία των στοιχείων που διαθέτω, δεν μπορώ να αποκλείσω την πιθανότητα να μου διαφεύγει κάτι ή να μην έχω σωστά ερμηνεύσει ή αξιολογήσει τα δεδομένα ή ακόμα να μην έχω οδηγηθεί σε σωστές προβλέψεις. Οφείλω, επίσης, να χρησιμοποιώ

ευπρεπή γλώσσα, όποιο κι αν είναι το περιεχόμενο της κριτικής μου. Ο έπαινος και ο ψόγος κατανοούνται πιο εύκολα, αν διατυπώνονται με απλότητα, με σαφήνεια και με **ευπρέπεια λόγου**.

Επειδή, τέλος, ενδέχεται να ακούσω κι εγώ κριτική για τις πράξεις μου ή για τις θέσεις μου στην κριτική που ασκώ, οφείλω να έχω διαμορφώσει τις εξής αρχές αντιμετώπισης. Η κριτική γίνεται πληρέστερο κοινωνικό λειτουργήμα, όταν ασκείται και από άλλους. Είναι, επομένως, απόλυτα σεβαστό δικαίωμα όχι μόνο να κρίνουμε, αλλά και να μας κρίνουν. Οφείλω να ευχαριστώ εκ προοιμίου για την τιμή που μου κάνει όποιος κρίνει τις ενέργειές μου με ανάλογο ήθος, εφόσον κρίνω ότι ευσταθεί η κριτική του. Για όποια σημεία, ωστόσο, κρίνω ότι δεν ευσταθούν, θα πρέπει να δώσω τις αναγκαίες διευκρινίσεις, ώστε να αρθεί η τυχόν παρανόηση.

Φ. Κ. Βώρος (2002). *Περί Κριτικής*. Από την ιστοσελίδα του συγγραφέα (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 20)

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 80 – 100 λέξεις.

(μονάδες 20)

B. (Μονάδες 15)

B1. Με ποια επιχειρήματα τεκμηριώνει ο συγγραφέας την άποψη ότι η άσκηση εποικοδομητικής κριτικής αποτελεί λειτουργήμα ευεργετικό για την κοινωνία; Να γράψετε την απάντησή σας σε μία παράγραφο (60 – 80 λέξεις).

(μονάδες 10)

B2α. Να δείξετε πώς επιτυγχάνεται η συνοχή ανάμεσα στην τέταρτη (Επιπλέον... των δεδομένων) και στην πέμπτη παράγραφο (... ευπρέπεια λόγου) του κειμένου.

(μονάδες 3)

B2β. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 2)

Γ. (Μονάδες 15)

- Γ1.** Να γράψετε μία παράγραφο 50-60 λέξεων, χρησιμοποιώντας με όποια σειρά επιθυμείτε τις ακόλουθες λέξεις/φράσεις του κειμένου (επισημαίνονται και στο κείμενο με **έντονη γραφή**): **αντίλογο, βελτιωτικές παρεμβάσεις, προωθούν, λειτουργούν, ευπρέπεια λόγου** (μπορείτε να διαφοροποιήσετε τον γραμματικό τύπο, δηλαδή την πτώση, τον αριθμό, το γένος, το ρηματικό πρόσωπο κ.λπ.).

(μονάδες 10)

- Γ2.** Για ποιον λόγο ο συγγραφέας χρησιμοποιεί το α' ενικό πρόσωπο στις παραγράφους στις οποίες αναπτύσσει τις θέσεις του για τις αρχές της κριτικής (Καταρχάς... τυχόν παρανόηση);

(μονάδες 5)